

OCENA DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WARMII i MAZUR

**za rok
2015**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
SIEĆ, ZASOBY, DOSTĘP, INFRASTRUKTURA	4
SIEĆ	4
ZBIORY	7
PRACOWNICY	10
PŁACE	11
INFRASTRUKTURA	11
KOMPUTERYZACJA	12
WYKORZYSTANIE USŁUG, WYDAJNOŚĆ i EFEKTYWNOŚĆ	14
CZYTELNICY	14
AKTYWNOŚĆ i UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH	15
WYKORZYSTANIE INNYCH USŁUG BIBLIOTECZNYCH	17
POTENCJAŁ i ROZWÓJ	18
USŁUGI SIECIOWE I INTERAKTYWNE	18
PODNOSZENIE KOMPETENCJI PRACOWNIKÓW	20
BIBLIOTEKI JAKO MIEJSCA AKTYWNOŚCI RÓŻNYCH GRUP UŻYTKOWNIKÓW	21
BIBLIOTEKI JAKO MIEJSCA EDUKACJI NIEFORMALNEJ I ROZWOJU OSÓB DOROSŁYCH	28
DZIAŁANIA UKIERUNKOWANE NA MNIEJSZOŚCI NARODOWE	30
PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	31
POZYSKIWANIE ŚRODKÓW POZABUDŻETOWYCH	32

WPROWADZENIE

W 2015 r. z usług 306 bibliotek publicznych i filii województwa warmińsko-mazurskiego korzystało 230 601 osób tj. 15,99% mieszkańców regionu. Skorzystali oni z 5 302 373 jednostek zbiorów i zasięgnęli 500 728 informacji. Średnio statystyczny mieszkaniec skorzystał z 3,68 jednostek ewidencyjnych w ciągu roku i odwiedził bibliotekę ponad 2 razy. Każda jednostka ewidencyjna zbiorów wypożyczona była średnio ponad 1 raz.

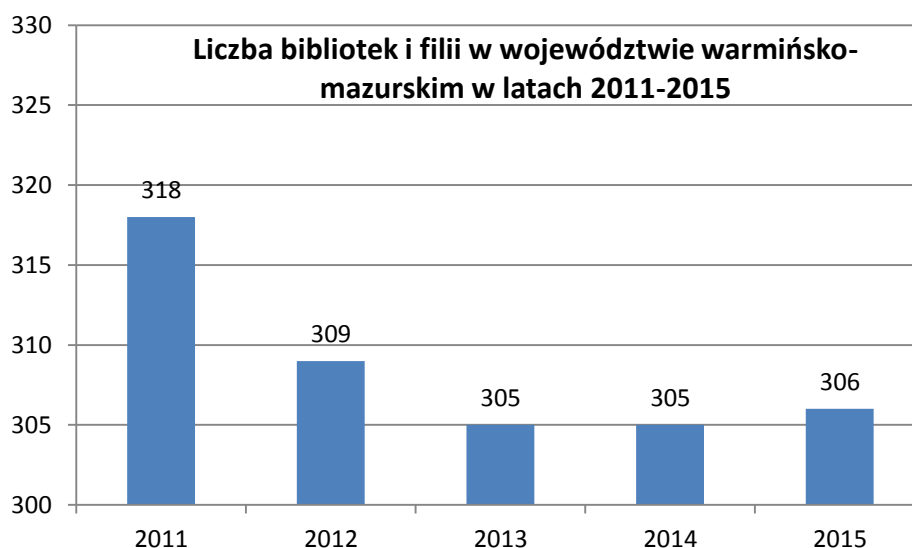
Do bibliotek województwa wpłynęło w ciągu roku 160 357 j.ew. a zbiory ogółem liczyły 4 643 712 j. ew.

Wśród celów, które udało się bibliotekom zrealizować w ciągu roku najczęściej wymienianym była ścisła współpraca ze środowiskiem lokalnym i aktywizacja pracy z różnymi grupami czytelników. Wymieniło go aż ponad 38% bibliotek. 24,57% bibliotek za najważniejsze zadanie w roku 2015 uznała utrzymanie bądź poprawę wyników czytelnictwa. 20,34% skupiło się na realizacji celów związanych z modernizacją, estetyzacją lub poprawą infrastruktury, w tym technicznej. Intensyfikacja lub zakończenie automatyzacji procesów bibliotecznych (budowa katalogów online, automatyzacja procesów wypożyczania) postawiło jako swój najważniejszy cel 17,18% bibliotek. 10,17% placówek wymieniło jako priorytetowe działanie powstanie przy bibliotekach klubów (w tym DKK), 8,47% realizację projektów i pozyskanie środków pozabudżetowych. Utrzymanie poziomu zakupu zbiorów lub jego wzrost wymieniło 6,78% bibliotek. Inne cele np. umocnienie sieci punktów w gminie, uniknięcie zamknięcia filii czy osiągnięcie wysokich miejsc w ogólnopolskim Rankingu Bibliotek wskazało 16,95% bibliotek regionu.

SIEĆ, ZASOBY, DOSTĘP, INFRASTRUKTURA

SIEĆ

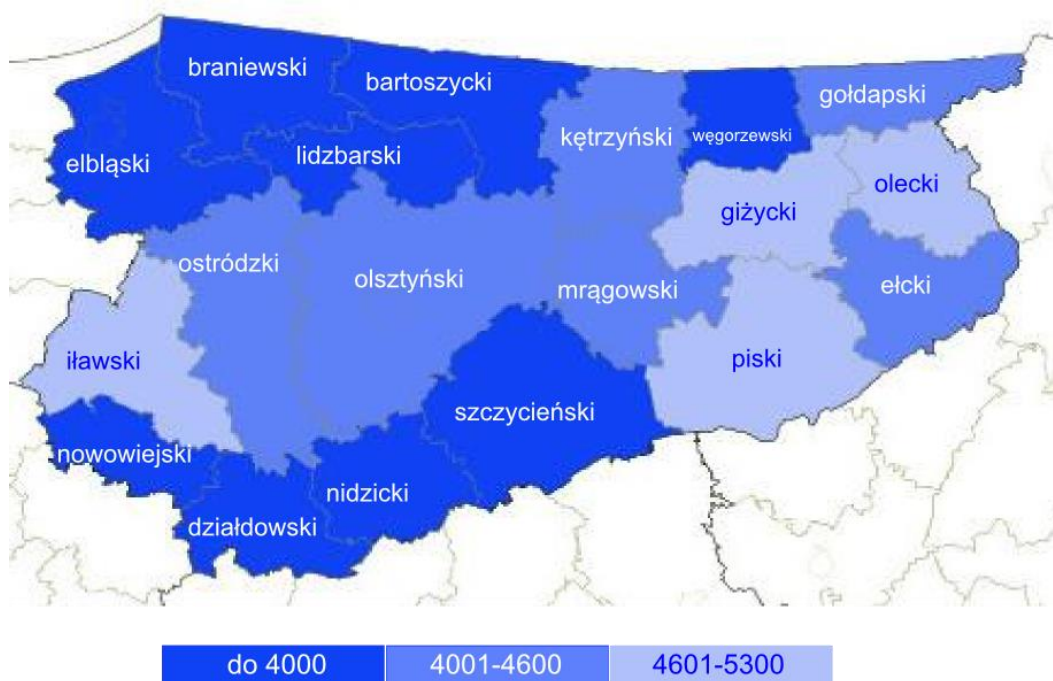
W roku 2015 sieć bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego liczyła 306 placówek (119 bibliotek i 187 filii), z czego 87 zlokalizowanych było w mieście, a 219 na wsi. Po raz pierwszy od wielu lat odnotowano wzrost łącznej liczby placówek w regionie ([patrz Tabela 1](#)) o jedną – filia w Tylicach od 2004 roku wykazywana była błędnie przez osoby zarządzające Gminną Biblioteką Publiczną w Nowym Mieście Lubawskim jako punkt biblioteczny. W 2015 roku zweryfikowano dane i obecnie w gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie wykazywanych jest 6 bibliotek (+1) o równorzędnym statusie, funkcjonujących w strukturze Gminnego Centrum Kultury w Mszanowie.

Województwo warmińsko-mazurskie liczy 1 442 242 mieszkańców. Na jedną placówkę biblioteczną przypadało¹:

- ◆ do 4000 mieszkańców (w 9 powiatach: bartoszyckim, braniewskim, działdowskim, elbląskim, lidzbarskim, nidzickim, nowomiejskim, szczycieńskim, węgorzewskim);
- ◆ między 4001 a 4600 (w 6 powiatach: ełckim, gołdapskim, kętrzyńskim, mrągowskim, olsztyńskim, ostródzkim);
- ◆ między 4601 a 5300 (w 4 powiatach: giżyckim, iławskim, oleckim, piskim).

¹ Nie uwzględniono największych miast: Olsztyn, Elbląg, Ełk

Na dzień 31.12.2015 r. nieczynne były 3 placówki:

- ◆ filia w Pomorskiej Wsi GBP w Milejewie – nieczynna od 2007 roku;
- ◆ filia w Żabinie GBP w Baniach Mazurskich – nieczynna od 1.10.2013 r. ze względu na lokalizację w nieogrzewanym budynku w zlikwidowanej Szkole Podstawowej;
- ◆ filia w Hejdyku Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Piszu – jej działalność została zawieszona z dniem 21.08.2015 r. na skutek wypowiedzenia umowy użyczenia pomieszczenia przez Szkołę Podstawową w Hejdyku.

Liczba placówek nieczynnych od 2014 r. nie zmieniła się. Wykazywana jako nieczynna w 2014, filia nr 7 Biblioteki Elbląskiej w roku 2015 zakończyła generalny remont i wznowiła działalność.

W 2016 roku, mocą Uchwały Nr 117/VII/2015 z dnia 18.12.2015 r. Rady Gminy Wiejskiej Braniewo, zostanie zlikwidowana Filia Biblioteki Publicznej Gminy Braniewo im. Marii Zientary-Malewskiej w Lipowinie oraz przeniesiona siedziba głównej Biblioteki Publicznej Gminy Braniewo do Lipowiny (zmiana korzystna).

Według danych posiadanych przez WBP w Olsztynie wszystkie biblioteki lub instytucje, w strukturze których funkcjonują biblioteki publiczne, posiadają status instytucji kultury.

Wszystkie jednostki administracyjne stopnia gminnego w województwie warmińsko-mazurskim wywiązują się z zadania prowadzenia biblioteki publicznej. W dalszym ciągu w gminie wiejskiej Iława wszystkie placówki mają status równorzędnych bibliotek i działają

w strukturze domu kultury. Podobnie jest w gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie, gdzie efektem włączenia w 2014 r. GBP w Gwiździnach do struktur ośrodka kultury była utrata przez nią statusu biblioteki głównej. Biblioteki i filie samorządowe w tej gminie mają obecnie status równorzędny.

W 31 gminach, co stanowi 27% ogółu jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego stopnia gminnego, mieszkańcy obsługiwani są przez instytucje kultury, które prowadzą działalność w połączonej strukturze domu kultury i biblioteki. W związku ze zmianą przepisów prawnych w 2012 r. w dalszym ciągu utrzymuje się nasilony proces łączenia bibliotek w innymi instytucjami kultury. W 2015 r. GBP w Dąbrównie rozpoczęła działalność w strukturze ośrodka kultury.

Na terenie województwa działało w 2015 r. 13 filii publiczno-szkolnych i 2 biblioteki publiczno-szpitalne (MBP w Biskupcu i MBP w Działdowie).

W roku sprawozdawczym biblioteki publiczne na terenie województwa prowadziły 126 punktów bibliotecznych, czyli tyle samo co w 2014 r. Ogółem utworzono 10 punktów, zlikwidowano 10. Nowe punkty często tworzone są w świetlicach wiejskich. W większości przypadków powodem zawieszenia działalności punktów bibliotecznych jest problem ze znalezieniem osoby do jego prowadzenia oraz brak odpowiedniego lokalu.

Obowiązek ustawowy polegający na konieczności organizowania i prowadzenia **powiatowej biblioteki publicznej** realizowało w 2015 r. 17 powiatów województwa warmińsko-mazurskiego (15 powiatów ziemskich, 2 grodzkie). Były to:

- ◆ biblioteki stopnia powiatowego w miastach grodzkich – 2 (Olsztyn, Elbląg);
- ◆ biblioteki stopnia powiatowego w miastach w powiatach ziemskich – 2 (Ostróda, Kętrzyn);
- ◆ biblioteki, którym zostały powierzone zadania ponadlokalne:
 - miejskie – 8 bibliotek (Braniewo, Działdowo, Elbląg², Ełk, Giżycko, Iława, Lidzbark Warmiński, Nowe Miasto Lubawskie);
 - miejsko-gminne – 5 bibliotek (Gołdap, Olecko, Pasłęk³, Pisz, Węgorzewo).

Powiat olsztyński ziemski realizuje zadania biblioteki powiatowej w formie projektu pod nazwą Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna. W ramach powyższego projektu zadania ponadlokalne powierzono 11 bibliotekom powiatu olsztyńskiego ziemskiego.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. łączna liczba placówek pełniących zadania bibliotek powiatowych w stosunku do 2014 r. nie zmieniła się – 25 bibliotek (w tym 11 z terenu powiatu olsztyńskiego).

² W powiecie elbląskim ziemskim dla części powiatu zadania realizuje Biblioteka Elbląska (gmina Tolkmicko, Milejewo, Elbląg, Gronowo Elbląskie, Markusy, Młynary) zaś dla drugiej części Biblioteka Publiczna w Pasłęku (gmina Pasłęk, Rychliki, Godkowo).

³ Patrz: przypis 2.

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Ostródzie otrzymała na działalność dotację podmiotową w kwocie 110 000 zł (więcej o 10 000 zł), Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kętrzynie, utworzona w 2013 r., otrzymała dotację w kwocie 137 819,08 zł (więcej o 8677 zł). Na realizację zadań biblioteki powiatowej starostwa przekazywały kwoty od 5000 do 64 260 zł. W 2015 r. w 3 powiatach nastąpił wzrost dotacji na realizację zadań biblioteki powiatowej: o 1260 zł w powiecie iławskim, o 552 zł w powiecie działdowskim i 2000 zł w powiecie piskim. W dwóch powiatach dotację zmniejszono: w powiecie gołdapskim o 5000 zł (50%) i powiecie etckim o 2000 zł (17%). Powiat olsztyński ziemski, realizujący zadania biblioteki powiatowej w formie projektu pod nazwą Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna, przekazał 11 bibliotekom powiatu olsztyńskiego dotacje w kwotach: 3000 zł każdej bibliotece gminy wiejskiej oraz 4216 zł każdej bibliotece gminy miejsko-wiejskiej.

Analogicznie jak w latach ubiegłych otrzymane środki biblioteki wykorzystywały na płać (52%), zakup zbiorów (13,67%), zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania (3,67%), szkolenia (0,82%), wyposażenie stanowisk pracy (1,77%), inne (28,07%) – w tym organizację spotkań edukacyjnych, literackich, materiały biurowe, opłaty za łącza internetowe, dostęp do e-booków (MBP w Iławie w ramach środków otrzymanych z powiatu wykupiła dostęp do platformy korpo.ibuk.pl dla 5 bibliotek powiatu iławskiego, a MBP w Braniewie oraz MBP w Giżycku część dotacji przeznaczyły na opłatę dostępu).

W siedmiu bibliotekach został wyznaczony instruktor ds. obsługi bibliotek w powiecie (powiaty: kętrzyński, ostródzki, giżycki, gołdapski, iławski, lidzbarski, olecki).

Według stanu na koniec 2015 r. w 4 powiatach (Bartoszyce, Nidzica, Mrągowo, Szczytno) nie było podpisanych porozumień na realizację zadań biblioteki powiatowej.

ZBIORY

Stan zbiorów bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego na koniec 2015 r. był mniejszy o 156 748 j.ew. niż w 2014 r. i wynosił ogółem 4 643 712, ([patrz Tabela 2](#)), z tego:

- ◆ wydawnictwa zwarte – 4 387 716 wol. (-166 921 wol. w stosunku do roku 2014),
- ◆ czasopisma oprawne – 54 410 wol. (+1085),
- ◆ zbiory specjalne – 201 586 j.ew. (+9088),
w tym:
 - audiowizualne – 98 364 j.ew. (+5724),
 - dokumenty elektroniczne – 5923 j.ew. (-375).

Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosła 3220 j.ew.

Księgozbiory bibliotek (wydawnictwa zwarte i czasopisma oprawne) liczyły łącznie 4 442 126 wol. (-165 836). Struktura księgozbioru ogółu placówek bibliotecznych, przedstawiona w procentach, kształtuje się następująco:

- ◆ literatura piękna dla dorosłych – 39,91% (+0,39%),
- ◆ literatura piękna dla dzieci – 25,20% (+0,26%),
- ◆ literatura popularnonaukowa – 34,89% (-0,64%).

Średnio 3,08 wol. (-0,07) książki miał do dyspozycji w minionym roku w bibliotece publicznej statystyczny mieszkaniec województwa. Natomiast na jednego czytelnika przypadało 21,37 wol. (-0,35).

Ogółem do bibliotek publicznych w 2015 r. wpłynęło 148 123 wol. (-4,40%), w tym 146 615 wol. książek i 1508 wol. czasopism oprawnych. Nabytki w stosunku do liczby księgozbioru w roku 2015 stanowiły 3,33%.

Zakup stanowił 74,13% wszystkich wpływów książek, czyli był o 3,02% większy niż w roku 2014. Łącznie w całym województwie w ramach zakupu przybyło 108 694 wol. książek za kwotę 2 330 275 zł.

Wskaźnik zakupu woluminów na 100 mieszkańców w województwie pozostał na niezmiennym poziomie w stosunku do roku ubiegłego i wyniósł 8 woluminów.

Stosunkowo wysokie wskaźniki zakupu książek w przeliczeniu na 100 mieszkańców uzyskały Banie Mazurskie (31), biblioteka miejska w Kętrzynie (25), Stare Juchy (23), Świątki (22), Jedwabno (20), biblioteka gminy wiejskiej Biskupiec i Lelkowo (18). Najniższy wskaźnik uzyskały biblioteka gminy wiejskiej Bartoszyce (2) oraz Frombork, Sorkwity, Jeziorany, Kurzętnik, gmina wiejska Kętrzyn, Sępólno (3 wol./100 mieszkańców). W porównaniu w roku 2014 wyższy wskaźnik zakupu w stosunku do roku ubiegłego uzyskano w 30,17% gmin, a niższy w 51,73%.

Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego wyniosły średnio 2,14 zł, wzrost o 0,12 zł w stosunku do roku ubiegłego.

Głównym źródłem dotacji na zakup nowości były fundusze organizatorów bibliotek – stanowiły 63% całości zakupu. W województwie budżet na ten cel ze środków organizatorów był o 56 684 zł większy niż w 2014 r.

Drugim istotnym źródłem finansowania była dotacja MKiDN, którą otrzymały wszystkie biblioteki z województwa w ramach Priorytetu 1 Programu Biblioteki Narodowej „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek” na łączną kwotę 868 038 zł. Zakup książek

i zbiorów specjalnych z tej kwoty stanowił 35% (-4% w porównaniu w 2014 r.) ogółu zakupu w województwie.

Struktura zakupu książek w 2015 r.

Bibliotekarze starali się realizować zakup nowości wydawniczych na poziomie zadowalającym czytelników, uwzględniając ich potrzeby, które rozpoznawali najczęściej poprzez indywidualną rozmowę w czytelnikiem (84% bibliotek), a także biorąc pod uwagę propozycje z dezyderatów (31%). Źródłami informacji nt. preferencji czytelniczych były również blogi literackie i fora czytelnicze oraz inne źródła internetowe. Niektóre placówki umożliwiły zgłaszanie propozycji zakupu nowości na stronach internetowych bibliotek lub na ich stronach na Facebooku. Monitorowanie stopnia wykorzystania własnego księgozbioru oraz trendów czytelniczych było również cenną wskazówką dla pracowników bibliotek przy wyborze nowości książkowych. Część placówek (15%) w celu badania potrzeb czytelniczych wykorzystywało ankiety, za pomocą których uzyskano informacje o najpopularniejszych gatunkach literackich oraz stopniu zaspokojenia potrzeb czytelniczych.

W 2015 r. znacznie zmniejszyły się nakłady na zakup literatury dziecięcej (-6510 wol.) – 35% zakupu ogółem oraz literatury popularnonaukowej (+851) – 16% ogółu zakupów. Tendencja wzrostowa widoczna jest przy zakupie literatury dla dorosłych (+6571), który stanowił 49% ogółu.

Zbiory specjalne

Łącznie we wszystkich placówkach województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się 201 586 j.ew. (+9088) zbiorów specjalnych, co stanowi 4% ogółu zbiorów w województwie warmińsko-mazurskim. W 2015 r. do bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego wpłynęło ogółem 12 234 j. ew. zbiorów specjalnych, z czego zakupionych zostało 5547 j. ew. (45,34% wpływów), 4140 j. ew. ze środków organizatora i 949 j. ew. z dotacji MKiDN.

Znaczna część zbiorów specjalnych w województwie to zbiory bibliotek Olsztyna (66,85%) oraz Elbląga (11,53%). W 29 placówkach nie podjęto działań w celu stworzenia kolekcji zbiorów specjalnych.

Zasoby zbiorów audiowizualnych na koniec roku 2015 stanowiły 48,8% ogółu zbiorów specjalnych, wzrosły o 5724 j.ew. (+6,19%) i wynosiły na koniec roku 98 364 j.ew. Audiobooki stanowią ponad 30% zbiorów audiowizualnych (29 210 j.ew.).

W 2015 roku wpłynęły 408 j. ew. dokumentów elektronicznych, w tym z zakupu 113 j.ew. Ogółem w bibliotekach na terenie województwa zgromadzono 5923 j.ew. dokumentów elektronicznych (2,94% ogółu zbiorów specjalnych w województwie).

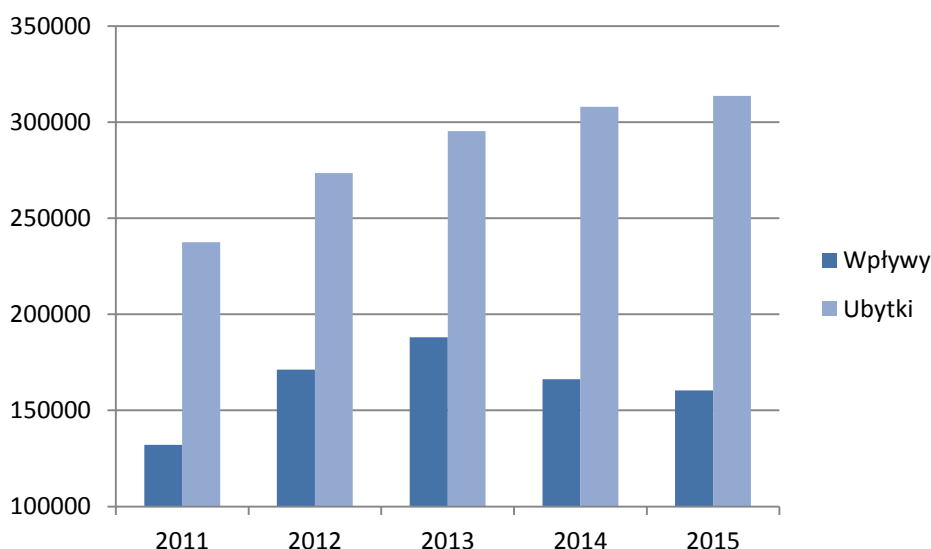
Czasopisma bieżące

W 2015 r. ponownie odnotowano wzrost liczby czasopism bieżących o 103 w stosunku do 2014 roku. Do bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego wpłynęło ogółem 3233 tytułów czasopism bieżących (2,24 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców).

Ogółem nakłady na zakup czasopism bieżących w przeliczeniu na 100 mieszkańców w województwie wyniosły 36,21 zł, wzrastając tym samym o 7,19 zł w porównaniu z 2014 r.

Selekcja zbiorów

W 2015 r. ubytkowano ogółem 313 629 wol. (+11 751). W ramach selekcji usunięto z księgozbioru 238 687 j.ew. (+58 586). Ubytki w stosunku do liczby zbiorów w roku 2014 stanowiły 6,59%. 12% bibliotek nie ubytkowało zbiorów.

PRACOWNICY

W bibliotekach publicznych województwa warmińsko-mazurskiego w 2015 r. zatrudniano na stanowiskach merytorycznych 721 osoby (+17 w porównaniu do roku 2014), ([patrz Tabela 5](#)) z czego 653 osoby na stanowiskach bibliotekarskich na 590,77 etatu przeliczeniowego (+8,22). Pracownicy z kwalifikacjami bibliotekarskimi stanowili 76,72% ogółu pracowników zatrudnionych na stanowiskach bibliotekarskich, tj. o 2,78% mniej w stosunku do roku ubiegłego. Na 2000 mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego przypadał 1 pracownik merytoryczny.

W 2015 r. średnio w skali roku na jednego pracownika przypadało 318 czytelników oraz 8120 wypożyczeń.

W ubiegłym roku 57 bibliotek korzystało z pomocy stażystów, 22 z pracowników w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych lub prac społecznie użytecznych, a w 36 placówkach działali wolontariusze (więcej o wolontariuszach w rozdziale „Potencjał i rozwój”).

Jak wynika z analiz, bibliotekarze jako grupa zawodowa są oceniani pozytywnie, zarówno przez samorząd lokalny, jak również przez mieszkańców. Swoją sytuację zawodową określają jako „stabilną” i „zadowalającą”, wymieniając jednocześnie niskie płace jako jedyny czynnik negatywny.

PŁACE

W 2015 r. biblioteki publiczne wydatkowały na płace 28 362 829 zł, co stanowiło 56% ogólnego budżetu bibliotek.

Średnia płaca bibliotekarska w województwie wynosiła 2830 zł brutto. Ze statystyk wynika, że istniała duża rozpiętość płacowa pomiędzy poszczególnymi bibliotekami: w 17 bibliotekach średnia płaca wynosiła poniżej 2300 zł, w 15 bibliotekach – powyżej 3500 zł.

INFRASTRUKTURA

Na 1000 mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego w 2015 r. przypadało:

- ◆ 30 m² powierzchni użytkowej;
- ◆ 4 miejsca w czytelni;

W 2015 roku 5 bibliotek kontynuowało realizację projektów rozpoczętych w latach ubiegłych związanych z poprawą warunków lokalowych. Były to projekty finansowane z Programu Wieloletniego Kultura+ Priorytet Biblioteka+ Infrastruktura Bibliotek:

- ◆ modernizacja siedziby MBP w Lidzbarku Warmińskim,
- ◆ remont oraz wyposażenie BP w Miłakowie, BP w Pieniężnie
- ◆ budowa i wyposażenie BP w Siemianach – GBP w Lasecznie (gmina wiejska Iława),
- ◆ remont BM w Mrągowie funkcjonującej w Centrum Kultury i Turystyki.

Ponadto Biblioteka Elbląska zrealizowała projekt inwestycyjny „Zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalno-edukacyjnej Filii Biblioteki Elbląskiej” dofinansowany ze środków MKiDN w ramach programu „Rozwój infrastruktury kultury”.

Projekty infrastrukturalne zrealizowano także z innych środków, w tym środków organizatorów bibliotek: GBP w Gietrzwałdzie, GCK-B w Dąbrównie, MBP w Reszlu, GBP

w Komorowie Żuławskim, GBP w Kiwitach, GBP w Lubominie, GBP w Świątkach, MBP w Giżycku – filia nr 1.

Prace remontowe w węższym zakresie wykonano w 18 bibliotekach.

W ciągu roku nowe lokale zyskały 3 biblioteki: GBP w Łowie-Osadzie – filia w Białutach, GBP w Burkacie – Filia w Uzdowie, GBP w Wieliczkach – filia w Cimochach.

W roku 2015 powstało 8 kącików dla dzieci, a 1 został doposażony zgodnie w zapotrzebowaniem użytkowników.

WBP w Olsztynie kolejny rok kontynuowała prace związane w przebudową i rozbudową siedziby głównej przy ul. 1 Maja 5 w Olsztynie. W latach 2013-2014 realizowano projekt „Rozbudowa siedziby i potencjału regionalnego WBP w Olsztynie” dofinansowany z Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Rozwój infrastruktury kultury” – priorytet 1 – „Infrastruktura kultury”, w ramach którego realizowano i etap rozbudowy – stan surowy zamknięty. Przygotowano i złożono wnioski o dofinansowanie zadania z Programu MKiDN „Rozwój infrastruktury kultury” – Priorytet 1 – „Infrastruktura Kultury”.

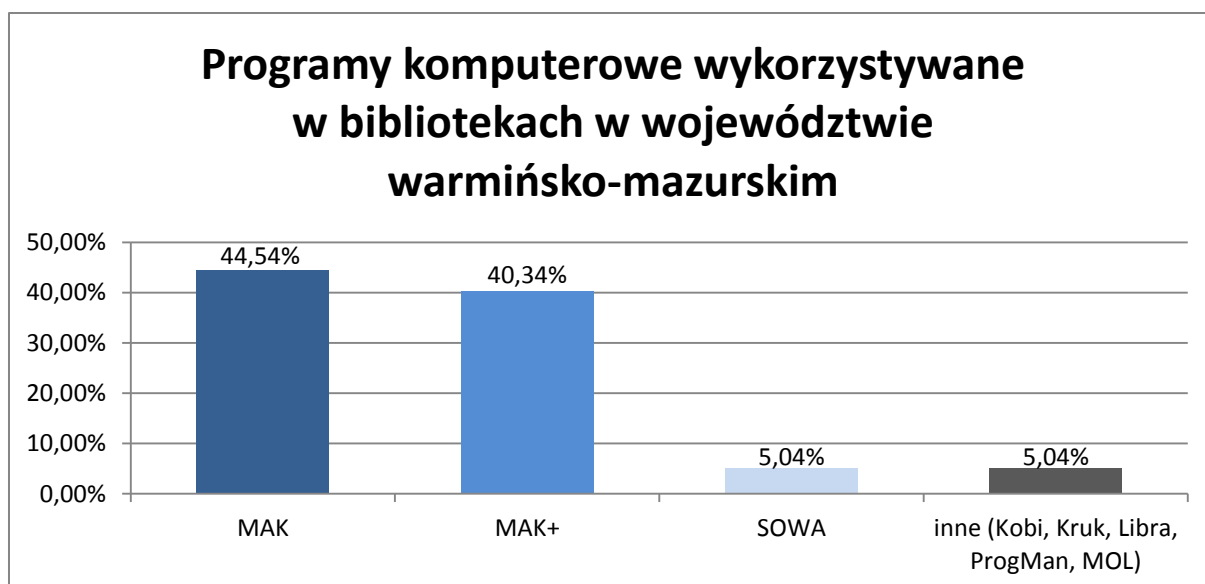
KOMPUTERYZACJA

W 2015 r. na 306 placówek bibliotecznych w województwie warmińsko-mazurskim, 302 użytkowały komputery (98,69%). W każdej gminie województwa mieszkańcy mieli do dyspozycji przynajmniej jedną skomputeryzowaną bibliotekę. (patrz [Tabela 6](#))

Biblioteki i filie użytkowały ogółem 2585 komputerów. Średnio na jedną placówkę w województwie warmińsko-mazurskim przypadało ponad 8 komputerów.

Znaczna większość komputerów była udostępniana czytelnikom: 1765 (68,27%). Z tego publicznie dostępnych stanowisk komputerowych podłączonych do Internetu było 1731 (98,07%). Na 306 bibliotek i filii 297 (+1), czyli 97,06% placówek umożliwiało mieszkańcom korzystanie z Internetu. Wskaźnik obrazujący średnią liczbę publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosił 1,2.

Na 119 bibliotek w województwie warmińsko-mazurskim 112 wykorzystywało w swojej pracy programy biblioteczne, a 96 jednostek (+1) udostępniało katalog on-line. Zdecydowana większość placówek użytkowała program biblioteczny MAK oraz MAK+ (84,87% czyli 101 placówek).

Jednostki, które nie podjęły dotychczas żadnych prac w zakresie komputeryzacji procesów bibliotecznych stanowiły 5,04% placówek wyposażonych w program biblioteczny, natomiast 29,41% posiada zbiory w całości opracowane komputerowo.

Ogólnie w województwie warmińsko-mazurskim budżet na automatyzację wyniósł 406 003 zł (+109 713 zł w porównaniu w 2014 r.) i stanowił 0,8% całego budżetu wykonanego w 2015 r. Ze wszystkich bibliotek i filii 64 placówki zostały doposażone w co najmniej 1 zestaw komputerowy. Ogólnie w województwie warmińsko-mazurskim w 2015 r. zakupionych zostało 165 zestawów komputerowych.

WYKORZYSTANIE USŁUG, WYDAJNOŚĆ i EFEKTYWNOŚĆ

CZYTELNICY

W 2015 r. 14,33% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego zarejestrowało się w bibliotekach publicznych, aby wypożyczać zbiory. Oznacza to, że w badanym okresie co 7 mieszkańców województwa był czytelnikiem bibliotek publicznych. W 35 gminach województwa procent czytelników przekraczał średnią wojewódzką, w tym najwyższy wskaźnik (powyżej 20%) odnotowano w 2 gminach miejskich: Nowe Miasto Lubawskie i Olsztyn (teren działania biblioteki miejskiej oraz WBP), w 6 gminach wiejskich: Dąbrówno, Jedwabno, Kruklanki, Lubomino, Markusy, Nowe Miasto Lubawskie oraz w 1 gminie miejsko-wiejskiej: Morąg. 81 gmin ma wskaźnik poniżej średniej wojewódzkiej, w tym 4 poniżej 5% (patrz [Tabela 3. Czytelnicy i zasięg czytelnicy samorządowych bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego](#)). Minimalny wskaźnik w skali województwa wyniósł 1,80%, natomiast maksymalny 28,18%.

W 2015 r. zanotowano spadek wskaźnika aktywności czytelniczej mieszkańców o 0,18% w stosunku do roku poprzedniego. Wzrost tego wskaźnika odnotowało 61 bibliotek, z kolei spadek 55. Największy wzrost czytelnictwa odnotowano w gminie miejskiej Lubawa (+3,83 %).

Jednym z najbardziej istotnych powodów spadku wskaźnika było czasowe wyłączenie bibliotek w obsłudze przez część roku z powodu modernizacji siedzib lub ich zmiany. Ten sam czynnik przyczynił się do wzrostu wyników w tych placówkach, które wznowiły działalność w roku sprawozdawczym po okresie ograniczenia działalności w roku 2014 (patrz [Tabela 3](#)).

Czynnikiem, który od lat ma znaczny wpływ na wysoki wskaźnik aktywności czytelniczej mieszkańców jest liczba filii bibliotecznych w gminach. W 80% gmin, które osiągnęły wskaźnik wyższy od średniej wojewódzkiej, sieć wsparta jest co najmniej jedną filią biblioteczną.

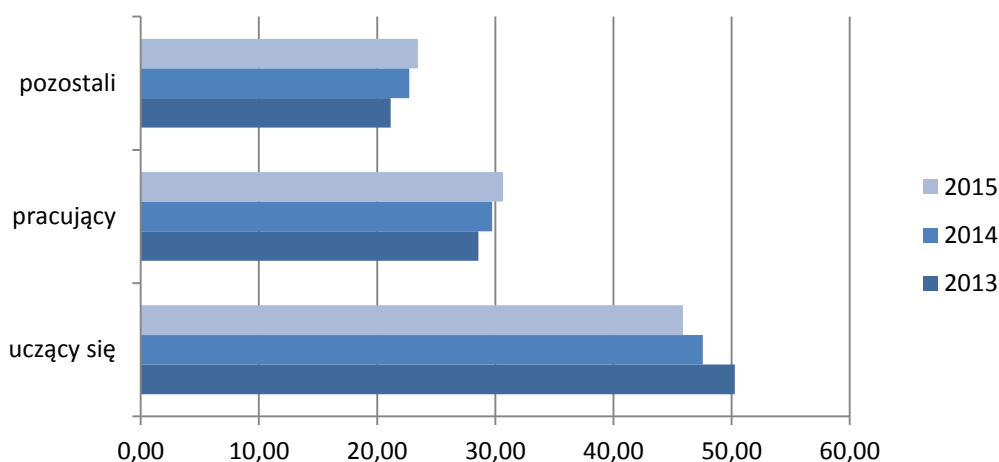
Podobnie jak w latach ubiegłych, w gminach, w których mieszkańcy obsługiwani są przez instytucje kultury prowadzące działalność w połączonej strukturze domu kultury i biblioteki, aktywność czytelnicza jest niższa o 2,24%, w stosunku do pracujących jako samodzielne instytucje.

W roku 2015, podobnie jak w roku ubiegłym, zarejestrowano wzrost aktywności czytelniczej w czterech grupach wiekowych: w grupie wiekowej do 5 lat (**7,7%**), 6-12 lat

(**7,05%**), 45-60 lat (**+1,81%**) oraz 60+ (**7,07%**). Tendencja wzrostowa w grupach powyżej 45 lat do lat 12 utrzymuje się od kilku lat. Osoby w wieku powyżej 45 roku życia i najmłodszy to grupy, do których biblioteki najczęściej kierują działania promocyjne oraz ofertę zajęć dodatkowych. Wśród ogólnej liczby czytelników największą grupę stanowi młodzież⁴: ponad 27% to osoby w wieku 13-15 lat, 19% to osoby w wieku 16-19 lat, a prawie 18% w wieku 6-12 lat, co oznacza, że wciąż przeważa funkcja edukacyjna biblioteki i czytelnictwa. Jednocześnie w jednej z trzech wymienionych grup kolejny już rok rejestrowane są wysokie spadki czytelnictwa – wśród osób w wieku 16-19 lat odpływ w stosunku do roku 2014 wyniósł aż prawie 5,6%. Najwyższy spadek zarejestrowano w kategorii wiekowej 20-24 lata – prawie 13,2%.

Podział czytelników ze względu na rodzaj zajęcia (wykres poniżej) potwierdza, że wciąż najczęstszą motywacją do sięgania po książkę i korzystania z biblioteki pozostaje edukacja, choć udział osób uczących się wśród wszystkich czytelników kolejny rok maleje.

Czytelnicy w województwie warmińsko-mazurskim wg zajęcia

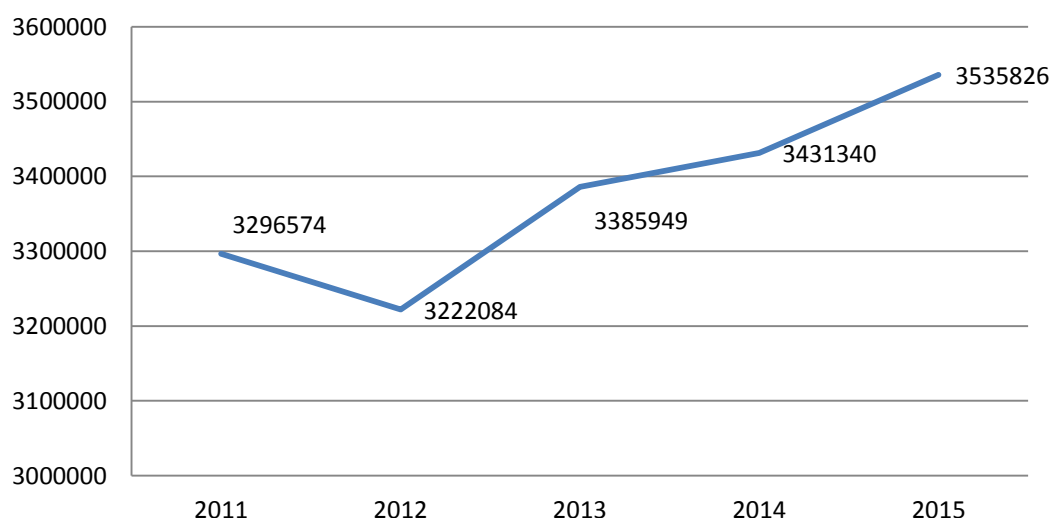
W 2015 r. średni koszt roczny poniesiony przez bibliotekę na użytkownika wyniósł niecałe 221 zł.

AKTYWNOŚĆ I UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

Liczba odwiedzin zwiększyła się w skali województwa nieznacznie w ciągu roku – wynik został poprawiony w stosunku do roku ubiegłego o 3%.

⁴ Wartość wskaźników skorygowano, biorąc pod uwagę różnicę w liczbie przedziałów w poszczególnych kategoriach wiekowych. Np. w kategorii 16-19 lat są tylko 3 przedziały, w kategorii 25-44 lata, aż 19. Wobec tego dokonano przeliczenia wartości % dla jednego przedziału w obrębie danej kategorii wiekowej i ponownie obliczono % czytelników, korygując tym samym nierówności pomiędzy kategoriami.

Liczba odwiedzin w skali województwa w latach 2011-2015

Podobnie jak w roku ubiegłym statystyczny mieszkaniec województwa odwiedził fizycznie bibliotekę ponad 2 razy w roku i ponad 3 razy skorzystał ze strony internetowej biblioteki.

Największą liczbę odwiedzin fizycznych w stosunku do liczby mieszkańców odnotowała kolejny rok gmina wiejska Wydminy. Statystyczny mieszkaniec tej gminy odwiedził bibliotekę ponad 7 razy w roku ([Tabela 4. Wykorzystanie usług w samorządowych bibliotekach publicznych województwa warmińsko-mazurskiego](#)).

Ogółem w województwie w ciągu roku czytelnicy skorzystali z 5 302 373 j.ew. zbiorów fizycznych, co jest wynikiem o 1% niższym w stosunku do roku 2014. Wypożyczenia zbiorów na zewnątrz w roku sprawozdawczym w skali województwa wyniosły 4 317 283 (-1%). Największą liczbę wypożyczeń w przeliczeniu na mieszkańca, przy średniej wojewódzkiej 3,68 j.ew., odnotowano w gminach: Lubomino (12,37), Górowo Iławeckie (8,06), Jedwabno (7,93), Korsze (7,05) ([patrz Tabela 4](#)).

Niespełna o 0,2% w stosunku do roku 2014 w skali województwa spadło wykorzystanie zbiorów na miejscu w bibliotece i wyniosło 986 911 udostępnień. Udostępnienia na miejscu stanowią nieco ponad 18% wszystkich wypożyczeń zbiorów. W statystycznej placówce wypożyczono ponad 14 109 j.ew. na zewnątrz i ponad 3225 jednostek na miejscu ([patrz Tabela 4](#)).

Zaobserwowano wzrost wypożyczeń zbiorów specjalnych o 4% w porównaniu do roku ubiegłego. Zbiory specjalne cieszą się dużym zainteresowaniem użytkowników – w skali województwa wypożyczane są średnio 2 razy częściej niż zbiory tradycyjne. Największą liczbę

wypożyczeń zarejestrowano w Olsztynie: 155 629 j.ew., co stanowi ponad 65% ogółu wypożyczeń zbiorów specjalnych na terenie województwa.

Średnio każda pozycja z księgozbioru wykorzystywana była w ciągu roku jednokrotnie, natomiast zbiory audiowizualne i elektroniczne prawie 2 razy w roku. Potencjał zbiorów audiowizualnych i elektronicznych wciąż jest niedoceniany przez wiele bibliotek. W placówkach, które systematycznie budują tego typu zasoby i stawiają na te ich rodzaje, które szczególnie wpasowują się w potrzeby czytelników, osiągają wskaźnik znacznie wyższy od średniej wojewódzkiej, aż do maksymalnej wynoszącej 34. Wskaźnik wyższy od średniej wojewódzkiej zarejestrowano w 15 gminach.

WYKORZYSTANIE INNYCH USŁUG BIBLIOTECZNYCH

W imprezach bibliotecznych przygotowanych przez biblioteki dla społeczności lokalnej wzięło udział średnio około 195 osób na 1000 mieszkańców, a w szkoleniach dla użytkowników – niecałe 23 osoby na 1000 mieszkańców.

POTENCJAŁ I ROZWÓJ

USŁUGI SIECIOWE I INTERAKTYWNE

Biblioteki jako instytucje kultury najbliższe mieszkańcom zarówno dużych miast, jak i mniejszych miejscowości muszą spełniać oczekiwania współczesnych użytkowników, dlatego także placówki z województwa warmińsko-mazurskiego permanentnie dostosowują swoją ofertę do standardów, jakimi są usługi sieciowe i interaktywne. Na koniec 2015 r. 88 bibliotek (-2 w stosunku do roku 2014) (73,95% ogółu) posiadało własną stronę internetową, za pomocą której np. informowały o swoich działaniach, umieszczały elektroniczne formularze do składania dezyderatów, czy udostępniały możliwość korzystania z interaktywnych usług informacyjnych (np. komunikatory, czat). 96 bibliotek udostępniało katalogi w Internecie (+1), co stanowiło 80,67% wszystkich w regionie. Warto jednak zauważyć, że jedynie 37,90% ze wszystkich 306 placówek bibliotecznych w województwie posiadało katalog uzupełniony w ponad 90%. Pozostałe placówki udostępniały katalogi szczytkowe, nieobejmujące całości zbiorów. Zauważalny jest fakt, że kilka bibliotek przyspieszyło proces opracowania komputerowego zbiorów pod wpływem konieczności wypełnienia zapisów wynikających z umów w ramach programu dotacyjnego Instytutu Książki „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”. Z województwa warmińsko-mazurskiego w trzech edycjach programu w latach 2012-2015 dofinansowanie otrzymało 19 bibliotek. 120 bibliotek i filii posiadało profil na portalu społecznościowym – jest to 39,22%. Własnego bloga prowadziło 45 bibliotek i filii (14,71%).

I-buki dla bibliotek

W 2015 roku do organizowanego przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie po raz drugi konsorcjum ibuków IBUK Libra przystąpiło 27 (+3) bibliotek, w tym 3 gminne, 11 miejsko-gminnych, 12 miejskich. Zakupiono dostęp do publikacji naukowych i popularnonaukowych, przeznaczonych głównie dla studentów, oraz niewielką liczbę publikacji z literatury beletrystycznej i książek dziecięcych. Dostęp do 743 (+73) publikacji w ramach konsorcjum był możliwy od 1 lutego 2015 r.

Biblioteki cyfrowe

W województwie warmińsko-mazurskim w 2015 roku tworzone były 3 biblioteki cyfrowe:

- ◆ **Elbląska Biblioteka Cyfrowa (EBC)**, powstała w 2008 r., zawiera zdigitalizowany księgozbiór, wpisany do Narodowego Zasobu Bibliotecznego – na koniec 2015 roku

EBC zawierała 49 626 publikacji (+4883): elektroniczne wersje inkunabułów, rękopisów i starodruków, grafik, zbiorów kartograficznych, czasopism, XIX-wiecznych książek nowożytnych oraz wystaw prezentujących kolekcje z zasobów Biblioteki Elbląskiej. Uzupełnieniem jest Elbląski Wortal Historyczny – baza artykułów z opracowaniami publikacji z biblioteki cyfrowej oraz artykułów dotyczących osób, miejsc i zdarzeń związanych z historią Elbląga, pisanych przez specjalistów i pasjonatów historii. Na koniec okresu sprawozdawczego odnotowano 28 740 sesji i 403 318 wyświetleń publikacji w EBC oraz 49 891 sesji w Elbląskim Wortalu Historycznym.

- ◆ **Iławska Biblioteka Cyfrowa (IBC)**, powstała w 2010 r., prezentuje materiały cyfrowe dotyczące powiatu iławskiego w podziale na trzy kolekcje tematyczne: artykuły z czasopism ogólnokrajowych (cyfrowe kopie artykułów z czasopism krajowych dotyczących regionu powiatu iławskiego), artykuły z czasopism regionalnych (cyfrowe kopie artykułów z czasopism regionalnych opublikowane po 2006 roku) oraz regionalia (cyfrowe wersje książek, zbiorów kartograficznych, dokumentów życia społecznego i regionalne wydawnictwa ciągłe wydane po 1945 roku dotyczące wszystkich dziedzin i aspektów życia społeczno-kulturalnego powiatu iławskiego). W 2015 r. kolekcje wzbogaciły się o 307 artykułów i ogółem IBC zawierała 2902 publikacje. Odnotowano 541 703 odwiedzających, 1057 wyszukiwań prostych i złożonych oraz 6567 wyświetlonych publikacji.
- ◆ **Warmińsko-Mazurska Biblioteka Cyfrowa (WMBC)**, powstała w 2015 r., utworzona została przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie, aby prezentować jej zasoby, a w przyszłości być platformą udostępniającą publikacje innych regionalnych bibliotek i ośrodków, a także osób prywatnych. Na koniec 2015 r. kolekcja WMBC wynosiła 809 publikacji, w tym zdigitalizowane książki, stare druki, czasopisma, fotografie, plakaty, pocztówki, sztuka, dokumenty życia społecznego, mapy i atlasy, albumy i kroniki. Ponadto stworzono kolekcje tematyczne prezentujące zbiory fotografii poszczególnych darczyńców. Na koniec 2015 r. zarejestrowano 5826 wyświetleń i 6221 wyszukiwań w WMBC.

Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej

Dziewięć bibliotek z terenu województwa warmińsko-mazurskiego tworzy Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej (MBP w Olsztynku, GBP w Baniach Mazurskich, MBP w Bartoszycach, MBP w Braniewie, MGBP w Morągu, GBP i MBP w Nowym Mieście Lubawskim, MGBP w Pasłęku oraz MBP w Reszlu). Projekt polega na digitalizacji i upowszechnianiu na stronie internetowej materiałów historycznych dotyczących obszaru działania danej biblioteki.

Kursy e-learningowe

W 2015 roku biblioteki publiczne miały również możliwość przystąpienia do ogólnopolskich inicjatyw polegających na udostępnieniu w swoich siedzibach kursów e-learningowych: 8 bibliotek skorzystało z możliwości udostępnienia kursu Fun English (kurs firmy Fun media do nauki języka angielskiego skierowany do dzieci), a 9 oferowało bibliotek – „O finansach... w bibliotece” (kurs z edukacji ekonomicznej dla seniorów realizowany od 15.10.2015 do 30.06.2016 r.). MGBP w Nidzicy oprócz kursów językowych zakupiła kurs obsługi Photoshopa, fotografii i masażu klasycznego, a BPMiG w Ornecie kurs fotografii. Dostawcą w obydwu przypadkach była firma Fun media.

PODNOŻENIE KOMPETENCJI PRACOWNIKÓW

Wykwalifikowani pracownicy bibliotek z terenu województwa warmińsko-mazurskiego stanowili 78,83% (-2,42% w stosunku do roku 2014) wszystkich pracowników działalności podstawowej. Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki w roku 2015 wyniosła 18 (+5).

W Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie ogółem przeszkolono 1355 osób na 72 spotkaniach szkoleniowych. Zajęcia dla pracowników bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego realizowano podczas 70 dni roboczych. Uczestnikami szkoleń byli pracownicy bibliotek publicznych – kadra kierownicza oraz inni pracownicy merytoryczni, w tym szczególnie pracownicy filii bibliotecznych, których możliwość udziału zwiększyła się dzięki ofercie szkoleń wyjazdowych (21 szkoleń, 320 osób).

W WBP przeprowadzono szkolenia obejmujące rozwój kompetencji zawodowych bibliotekarzy, które wynikały z bieżącego zapotrzebowania lub zrealizowanych projektów/działań:

- ◆ w zakresie zarządzania („Nowe zasoby w bibliotekach – gromadzenie i statystyka”, cykl webinarów poświęconych Analizie Funkcjonowania Bibliotek Publicznych, „Projekty w bibliotekach – działanie i finansowanie”, „Ochrona danych osobowych”);
- ◆ w zakresie pakietu biurowego („Edytor tekstu Word”, „Wykorzystanie arkusza kalkulacyjnego Excel w pracy bibliotekarza”, „Podstawy projektowania graficznego dla bibliotekarza z wykorzystaniem programu Microsoft PowerPoint 2010”);
- ◆ w zakresie nowych usług („Program biblioteczny MAK+”, „Z książką w miasto. Rzecz o grze miejskiej dla młodzieży”);

- ◆ w zakresie nowoczesnych technologii („Zjeść jabłko i mieć jabłko – urządzenia i aplikacje mobilne w bibliotecznej promocji i edukacji”, „Blog jako forma promocji działań biblioteki”, „Tablety w bibliotece – wykorzystanie, obsługa, aplikacje”);
- ◆ w zakresie pracy z czytelnikiem („Podróże literackie – warsztaty dla pracowników oddziałów dla dzieci”, „Medium społecznościowe sprzed doby Internetu (a nawet wcześniej) – baśnie i legendy europejskie dla dzieci”, „Zła literatura – na przykładzie Pięćdziesięciu twarzy Greya” E. L. James – warsztaty dla moderatorów DKK, „Literatura współczesna” – warsztaty dla moderatorów DKK, „Reportaż” – warsztaty dla moderatorów DKK, „Literatura dla dzieci” – warsztaty dla moderatorów DKK).

Pracownicy bibliotek publicznych uczestniczyli także w projekcie WBP w Olsztynie „Planowanie – Zmiana – Rozwój”. Od marca do połowy grudnia 24 bibliotekarzy wzięło udział w IV zjazdach (64 godziny szkoleniowe). Projekt zrealizowano w ramach programu „Szkolenia dla bibliotekarzy 2015” ze środków Instytutu Książki i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie. Jego celem było podniesienie kompetencji zawodowych bibliotekarzy z województwa warmińsko-mazurskiego, którzy wzięli udział w cyklu czterech dwudniowych warsztatów, dotyczących rozwoju kompetencji w zakresie budowania wieloletniej strategii bibliotek. Uczestnicy szkoleń poznali metody planowania strategicznego, wybrali narzędzia diagnozy społecznej i analizy swoich instytucji, a na podstawie badań społecznych i dokonanych analiz sformułowali dla swoich bibliotek kierunki rozwoju oraz wyznaczyli cele i wskaźniki ich osiągnięcia. Cykl szkoleń zakończył się wypracowaniem wieloletnich strategii wszystkich bibliotek uczestniczących w projekcie.

Pomoc w zakresie podnoszenia kompetencji świadczyły także biblioteki powiatowe i miejskie w miastach siedzibach powiatów. Na 26 bibliotek (w tym 11 w terenie powiatu olsztyńskiego), które pełniły funkcje powiatowe, w 7 działał instruktor ds. obsługi bibliotek w powiecie (PBP w Kętrzynie, PBP w Ostródzie, MBP w Giżycku, BP w Gołdapi, MBP w Ławie, MBP w Lidzbarku Warmińskim, MPBP w Olecku). Biblioteki powiatowe prowadziły działania skierowane do bibliotek gminnych z terenu ich powiatu polegające na udzielaniu konsultacji osobistych, telefonicznych i mailowych dotyczących bieżących działań bibliotek oraz realizacji projektów, a także organizowaniu i współorganizowaniu różnego rodzaju form szkoleniowych; w tym organizowano szkolenia dla nowo zatrudnionych bibliotekarzy bibliotek publicznych w powiecie (MBP w Ławie).

BIBLIOTEKI JAKO MIEJSCA AKTYWNOŚCI RÓŻNYCH GRUP UŻYTKOWNIKÓW

Placówki w województwie warmińsko-mazurskim w dalszym ciągu udoskonalały swoją ofertę dla poszczególnych grup użytkowników, wciąż poszerzając ją o nowe działania

skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych. Szczególną opieką objęły też osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym i cyfrowym, a więc seniorów oraz niepełnosprawnych. Poprzez m.in.: aktywizację cyfrową, kulturalną, informatyczną i medialną użytkownicy mogli podnosić swoje kwalifikacje, zdobywać nowe umiejętności związane z dynamicznym rozwojem technologii, a także rozwijać zainteresowania. Poniżej zamieszczamy informacje dotyczące działalności bibliotek związanej w obsługą poszczególnych grup użytkowników w 2015 r.

Działania ukierunkowane na osoby chore i niepełnosprawne:

W województwie warmińsko-mazurskim w roku 2015 funkcjonowały dwie filie publiczno-szpitalne: MBP w Działdowie i MBP w Biskupcu, w których pacjenci mogli skorzystać z komputerów oraz wypożyczyć książki i czasopisma. W Działdowie filię w szpitalu odwiedziło 4214 osób, wypożyczając 4105 książek, a filię w Biskupcu 2474 osoby, wypożyczając 2877 książek. Duża liczba czytelników i wypożyczeń jest dowodem na to, że biblioteki w szpitalach są potrzebne. Dzięki nim pacjenci mogli korzystać z dostępu do komputera i Internetu, aby utrzymywać kontakt w bliskimi, załatwiać codzienne sprawy, a lektura książek wspomagała proces ich powrotu do zdrowia i pełnej sprawności. W Olsztynie MBP prowadziła punkt biblioteczny w szpitalu.

By ułatwić dostęp do zbiorów osobom chorym, starszym i niepełnosprawnym, bibliotekarze, wolontariusze oraz stażysty angażowali się w dostarczenie książek do domu osób zainteresowanych w ramach tzw. usługi „Książka na telefon”, którą świadczyło 70% bibliotek, w tym WBP w Olsztynie, dostarczając książkę mówioną, audiobooki i nagrania muzyki na płytach CD do domów osób niepełnosprawnych bez możliwości stałego lub czasowego dotarcia do biblioteki.

Użytkownicy bibliotek z niepełnosprawnością wzroku na koniec 2015 r. mieli do dyspozycji zbiory: 2907 wol. drukowanych; 57 156 j. ew. audiowizualnych, elektronicznych; 743 tytułów licencjonowanych. W województwie warmińsko-mazurskim 12 bibliotek było specjalnie przystosowanych do potrzeb użytkowników niewidzących i słabowidzących. Biblioteki posiadały w swojej ofercie m.in.:

- ◆ audiobooki – 56% bibliotek (stan zbiorów na koniec 2015 r. wynosił 29 210 (+3045) jedn. inw.);
- ◆ książki z dużym drukiem i brajlowskie – 43% bibliotek (stan zbiorów na koniec 2015 r. wynosił 2 907 (+633) wol.);
- ◆ punkty biblioteczne książki mówionej – (12 punktów działało w: CKB w Barczewie, CKB w Dobrym Mieście, MBP w Działdowie, MBP w Ełku, MBP w Kętrzynie, MGBP w Lidzbarku, GBP w Miłkach, CKiT w Mrągowie, MGBP w Nidzicy, MPBP w Olecku,

MBP w Szczytnie, DPS w Jonkowie); w 2015 r. poszerzono ofertę o audiobooki, płyty CD oraz filmy;

- ◆ urządzenia Czytark Plus – otrzymane dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Larix, w ramach projektu „Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących - edycja 2015”, za pomocą którego można odsłuchiwać specjalnie opracowane audiobooki (MBP Braniewo, CKB Dobrze Miasto, GBP Dywity, MBP Działdowo, GBP Kętrzyn, GBP Tolkmicko);
- ◆ przystosowane stanowiska komputerowe, w tym z lektorem elektronicznym (MBP Ełk, WBP Olsztyn, BClIKG Stare Juchy);
- ◆ miejsca przeznaczone specjalnie dla użytkowników niepełnosprawnych (MBP Ełk, BClIKG Stare Juchy, WBP Olsztyn oraz Abecadło Filia nr 10 MBP Olsztyn);
- ◆ folię powiększającą (MBP Nowe Miasto Lubawskie);
- ◆ stronę internetową przystosowaną do użytku osób niepełnosprawnych np. udźwiękowienie strony, możliwość wyboru większej czcionki (MBP Kętrzyn, CKiT Mrągowo, MGBP Nidzica, MBP Nowe Miasto Lubawskie, PBP Ostróda);
- ◆ kącik dla dzieci w dysfunkcjami (MBP Morąg).

Aby obsługa osób niepełnosprawnych przebiegała w sposób profesjonalny, 93 pracowników bibliotek województwa warmińsko-mazurskiego (w tym 36 z WBP w Olsztynie) zostało przeszkolonych w tym zakresie.

Biblioteki woj. warmińsko-mazurskiego realizowały szereg działań o charakterze edukacyjno-integracyjnym aktywizujących osoby niepełnosprawne. Były to m.in.:

- ◆ cykliczne zajęcia pt. „Pełnosprawne współistnienie” dla podopiecznych Powiatowego Domu Samopomocy – osób niepełnosprawnych intelektualnie i chorych psychicznie (MGBP Węgorzewo);
- ◆ cykliczne spotkania Grupy Wsparcia dla Rodziców Dzieci z Wadami Słuchu (we współpracy ze Stowarzyszeniem Integracyjnym Głuchych i Niedosłyszących „SIGN”); biblioteka zapewniła rodzicom przyjazną przestrzeń do wymiany doświadczeń, wzajemnego poznania się, uzyskania fachowego wsparcia, dostępu do pomocy terapeutycznych oraz literatury naukowej (filia nr 6 Biblioteki Elbląskiej);
- ◆ innowacyjne działania edukacyjne i animacyjne skierowane do osób z dysfunkcjami realizowane w ramach projektu „Strefy Innowacji”; włączenie podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy „Słoneczny Dom” w rozwój i integrację ze środowiskiem lokalnym i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z zaburzeniami psychicznymi ze środowiska lokalnego (MGBP Gołdap);

- ◆ stała współpraca ze Świetlicą Terapeutyczną – zajęcia w okresie ferii zimowych, warsztaty tematyczne np. ozdoby świąteczne, zabawy wakacyjne (MBP Mrągowo, MGBP Olecko, BPMiG Orneta, MBP Szczytno);
- ◆ cotygodniowe czytanie książek przez bibliotekarki niepełnosprawnym oraz pensjonariuszom Środowiskowego Domu Samopomocy (GBP Jedwabno), czy pacjentom Szpitala Opieki Długoterminowej – w ramach akcji „Czytam, bo lubię” (MBP Lubawa);
- ◆ włączanie osób niepełnosprawnych w ogólnopolskie akcje promujące czytelnictwo np. Tydzień Bibliotek, czy Tydzień Czytania Dzieciom (MGBP Mikołajki), a także organizowanie zajęć edukacyjno-rozrywkowych (MBP Szczytno);
- ◆ coroczna impreza „Nikiforiada”, podczas której niepełnosprawni prezentowali swoje zdolności teatralne, muzyczne, taneczne, a także uczestniczyli w pracach jury (BPMiG Orneta);
- ◆ wyjazd na biwak integracyjny w Rudzienicach zorganizowany we współpracy Rudzienicach we współpracy z Powiatowym Środowiskowym Domem Samopomocy w Łławie (GBP Łława).

Biblioteki promowały czytelnictwo także wśród dzieci i młodzieży z lekkim i średnim upośledzeniem umysłowym. MBP w Szczytnie współpracowała z placówkami edukacyjnymi i wychowawczymi, skupiającymi dzieci i młodzież z różnymi dysfunkcjami: z Miejskim Przedszkolem z Oddziałami Integracyjnymi i Oddziałem Żłobkowym Nr 3 „Promyczek”, ze Szkołą Podstawową z Oddziałami Integracyjnymi Nr 2, z Niepubliczną Podstawową Szkołą Specjalną Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym, ze Świetlicą Środowiskową działającą przy Stowarzyszeniu Humanitarnym „Dar Serca”, z Warsztatem Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. Uczniowie i podopieczni tych placówek uczestniczyli w różnych zajęciach, lekcjach bibliotecznych i imprezach organizowanych przez bibliotekę. Ponadto BP w Gołdapi współpracowała z Zespołem Placówek Edukacyjno-Wychowawczych, którego wychowankowie wzięli udział w zajęciach zorganizowanych przez MBP.

MBP w Braniewie prowadziła współpracę ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym, którego uczniowie uczestniczyli w zajęciach edukacyjnych, w warsztatach komputerowych oraz akcjach organizowanych przez bibliotekę. Podobnie MGBP w Piszku, która prowadziła współpracę z Ośrodkiem Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym. Dzieci przychodziły z opiekunami wypożyczać książki i uczestniczyły w czytaniu książek.

Biblioteki aktywnie współpracowały z organizacjami i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, ze świetlicami socjoterapeutycznymi, szkołami specjalnymi,

specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi oraz stowarzyszeniami, takimi jak np.: Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach, Fundacja Ośrodka Karta. Z domami pomocy społecznej współpracowały m.in.: MBP w Bartoszycach, MBP w Działdowie, GBP w Iłowie-Osadzie, MGPB w Gołdapi, GBP w Kowalach Oleckich, MBP w Morągu, MBP w Ostródzie, MGBP w Sępopolu, MBP w Szczytnie, MGBP w Tolkmicku, MGBP w Węgorzewie. W ramach tej współpracy biblioteki angażowały pensjonariuszy/członków do udziału w akcjach głośnego czytania oraz organizowały wystawy ich prac. Ponadto zapraszały pensjonariuszy wraz z opiekunami do swoich siedzib, gdzie mogli samodzielnie wypożyczyć zbiory lub skorzystać z pracowni komputerowej.

Działania ukierunkowane na osoby starsze:

W 2015 r. biblioteki publiczne w województwie warmińsko-mazurskim przygotowały bogatą ofertę obejmującą różnorodne działania edukacyjno-kulturalne mające na celu aktywizację osób po 45 roku życia. Były to m.in.:

- ◆ kursy komputerowe dla seniorów (indywidualne i zorganizowane) – niemal 70% bibliotek prowadziło kursy z zakresu obsługi komputera i Internetu dla osób po 45 roku życia (np. MGBP w Węgorzewie zorganizowała szkolenia i kursy komputerowe „Internet dla senior@”; GBP w Wilczętach kurs „Po 50 roku życia klikanie? Z nami to nie jest duże wyzwanie!” w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego; kursy komputerowe w ramach programu Internet bez granic „Nie bój się myszy” (m.in.: MBP Działdowo, GBP Dźwierzuty, PBP Kętrzyn, GBP Wydminy);
- ◆ indywidualne konsultacje dla osób starszych w zakresie przeszukiwania katalogu bibliotecznego, korzystania z poczty elektronicznej, komunikatorów czy sprzętu specjalistycznego, obsługi konta, usług bankowych (np. MBP w Ełku wprowadziła usługę „SENIOR-ONLINE”: raz w tygodniu prowadzone były indywidualne zajęcia na życzenie dla czytelników z edukacji IT);
- ◆ warsztaty tematyczne z wykorzystaniem tabletek otrzymanych w ramach projektu „Tablety w Twojej Bibliotece”, dofinansowanego ze środków Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (np. MBP w Działdowie zorganizowała szkolenia z programowania pt. „Senior+programowanie=idealne rozwiązanie”);
- ◆ zajęcia językowe – biblioteki organizowały zajęcia językowe dla osób starszych (np. w Filii nr 7 MBP w Elblągu przeprowadzono cykl spotkań kulturowo-językowych „Coolturalnie po angielsku”, a w PBP w Ostródzie – lekcje języka francuskiego);
- ◆ interaktywne „Spotkania z pasjami” w ramach projektu „Akcja e-motywacja” Fundacji Orange, którego celem była aktywizacja społeczna i wspieranie osób starszych

w rozwoju osobistym i społecznym, a także wzbudzenie w nich chęci do dzielenia się własną wiedzą oraz pasjami (m.in. MGBP Nidzica, M-GBP Węgorzewo, GBP Banie Mazurskie, M-GBP Zalewo);

- ◆ cykliczne spotkania literackie np. grupy „Piszących do szuflady”, czyli osób ze społeczności lokalnej, które mają okazję zaprezentować swoją twórczość, a także spotkania z cyklu „Ulubione wiersze” (BP w Gołdapi);
- ◆ zajęcia w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz tzw. kluby seniora – 64,40% bibliotek (76 placówek) używało sprzęt multimedialny (np. MBP Nowe Miasto Lubawskie, MBP Lidzbark Warmiński) oraz pomieszczenia biblioteki na spotkania słuchaczy UTW i członków klubów seniora, a także organizowało dla nich kursy komputerowe i wykłady na temat literatury (np. w BPG w Markusach kluby seniora działały przy każdej z trzech placówek bibliotecznych; w MPBP w Olecku swoją siedzibę miały: Związek Sybiraków, Polski Związek Niewidomych, Związek Kombatantów i Byłych Więźniów Politycznych);
- ◆ spotkania edukacyjne dotyczące różnych dziedzin kultury (literatura, historia, języki obce), np. w GBP w Markusach zorganizowano warsztaty rękodzieła, spotkania świąteczne, wycieczki, wyjazdy do kina, teatru i filharmonii; podobne zajęcia organizowane były również m.in.: w PBP w Ostródzie oraz MBP w Kętrzynie);
- ◆ zajęcia skupione wokół konkretnych pasji: muzyka (BGP Biskupiec, PBP Kętrzyn), teatr (PBP Kętrzyn), gotowanie (GBP Kalinowo), rękodzieło (MBP Olsztynek, GBP Świętajno (pow. szczycieński), MBP Nowe Miasto Lubawskie), hobby (np. zajęcia szachowe w GBP w Górowie Iławeckim, gra w brydża w CKB w Barczewie), malarstwo (warsztaty malarskie „Świat akwareli” w MGBP w Lidzbarku), podróże (Kluby Podróżnika m.in.: MBP w Bartoszycach, MGBP w Lidzbarku), rzeźby i ceramiki (GBP Świętki), historia (koła historyczne - pasjonatów historii i epoki napoleońskiej GBP w Świętkach).

Działania ukierunkowane na dzieci i młodzież szkolną:

Biblioteki z terenu województwa warmińsko-mazurskiego prowadziły szeroką działalność w zakresie pracy z najmłodszymi czytelnikami organizując różnego typu spotkania i imprezy dla dzieci i młodzieży. Były to zajęcia z zakresu:

- ◆ edukacji kulturalnej
 - zajęcia literackie np.: scena literacka (MBP Kętrzyn); twórcze warsztaty z książką dla dzieci w wieku 5-8 lat w ramach projektu „Czytam sobie w bibliotece” Wydawnictwa Egmont i Centrum Edukacji Obywatelskiej (MGBP

Lidzbark, MBP Braniewo); cykliczne zajęcia czytelnicze organizowane przez Klub Małego Czytelnika „Jacek i Agatka” (GBP Świętajno);

- zajęcia teatralne – np. w CKB w Barczewie młodzież spotykała się w kole teatralnym „Garfield”; MGBP w Węgorzewie organizowała cykliczne przedstawienia dla przedszkoli z wykorzystaniem teatryku Kamishibai; Grupa Teatralna CHOCHLIKI (GBP Biskupiec);
- kulturalne – podczas zajęć dzieci mogły poznać kulturę i obyczaje wybranych regionów i krajów, np. w MBP w Braniewie działał „Klub Interesujących Spotkań” dla młodzieży ze szkół ponadpodstawowych; podczas spotkań dzieci poznawały historię i kulturę regionu, zwiedzały ciekawe miejsca w mieście oraz uczestniczyły w wystawach i pokazach filmów;
- językowe – w trakcie zajęć dzieci uczyły się języków obcych; np. kurs języka angielskiego on-line FunEnglish dla dzieci (m.in.: MBP Braniewo, MGBP Lidzbark, BPMiG Orneta); kursy językowe w formie teatralnej (MBP Kętrzyn); biblioteki zakupiły dla użytkowników Funpakiet czyli e-learningowe kursy dla czytelników np.: język angielski, język niemiecki, obsługa programu graficznego „Photoshop”, kurs masażu klasycznego „Masaż” (m.in.: MGBP Nidzica, MGBP Orneta, MGBP Ruciane-Nida, MBP Szczytno, MGBP Węgorzewo);
- plastyczne – np. „Popołudnie z książką i kredką” zajęcia plastyczne dla dzieci 3-8 lat (MGBP Lidzbark); „Spotkania z bajką pomagajką” (CKB Dobre Miasto); „Magiczny Ołówek” zajęcia plastyczne dla młodzieży (BCliG Stare Juchy);

◆ edukacji cyfrowej

- komputerowe – umożliwiające wyrównanie szans dzieci, które nie miały dostępu do komputera oraz pomagały dzieciom w nauce sprawnej obsługi programów komputerowych, a także korzystanie z gier komputerowych (np. zajęcia komputerowe dla dzieci z kl. III w zakresie korzystania z Internetu i katalogu książek on-line (GBP Pozezdrze);
- warsztaty programowania dla młodzieży np.: w MBP w Łławie działał „Klub Algorytm”, który skupia młodzież interesującą się informatyką, pisaniem programów oraz tworzeniem gier komputerowych; w MBP w Działdowie odbyły się warsztaty „Programowanie – podejmij wyzwanie”; w MGBP w Pasymiu – zajęcia z programowania klocków Lego Mindstorms;
- warsztaty kodowania z wykorzystaniem robotów dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej oraz gimnazjów w ramach projektu „Link do przyszłości.

Zaprogramuj swoją karierę”, którego celem jest zainteresowanie młodzieży nauką programowania (m.in.: MGBP Kisielice, MBP Morąg, MGBP Lidzbark);

◆ pracy z najmłodszymi dziećmi

- Kącik Malucha – w ramach którego organizowano zajęcia plastyczne, literackie, czytelnicze i edukacyjne dla dzieci i rodziców, które miały na celu wspólną zabawę i naukę (np. w GBP w Łukcie działał „Klub Mamy i Malucha”; w MBP Lidzbarku Warmińskim odbywały się spotkania dzieci z mamami p.n. „Bajkowy Zakątek”; w MBP w Morągu działał „Klub mam”; w MBP w Działdowie działał „Klub Malucha” dla dzieci w wieku 2-5 lat, które nie uczęszczały do przedszkola);

◆ rozwijania zainteresowań

- kluby tematyczne – w bibliotekach działało wiele klubów, które skupiały dzieci i młodzież o podobnych zainteresowaniach, np. w GBP w Górowie Iławeckim działał klub fotograficzny „Okiem ucznia”; w MBP w Lidzbarku Warmińskim – „Klub MANGA”, gdzie młodzież rozwijała swoje zainteresowanie japońską techniką malarską; Klub Gier Planszowych (MBP Braniewo), Dziecięce Koło Czytelnicze (MGBP Miłakowo); Klub Małego Podróżnika, Biblioteczny Klub Pożeraczy Liter (CKB w Dobrym Mieście); Klub Miłośników Teatru, w ramach którego organizowane były spektakle teatralne dla dzieci (MBP Szczytno), Kółko Matematyczne (MBP Morąg); Klub Kodera dla dzieci i młodzieży (GBP Srokowo);
- spotkania osób zainteresowanych m.in.: grami planszowymi, szachami (GBP Górowo Iławeckie), grami z Xboksa (MGBP Biała Piska), grą w tenisa oraz bilardem (MGBP Korsze);
- warsztaty edukacyjne dla młodzieży gimnazjalnej pt. „Zawodowe selfie” w ramach Tygodnia z Internetem oraz zajęcia edukacyjne z okazji Europejskiego Dnia e-Aktywności Obywatelskiej (BPG Godkowo);
- warsztaty dziennikarskie dla młodzieży oraz warsztaty rysowania komiksów i karykatur dla młodzieży (MGBP Orzysz).

BIBLIOTEKI JAKO MIEJSCA EDUKACJI NIEFORMALNEJ I ROZWOJU OSÓB DOROSŁYCH

Współczesne biblioteki nie ograniczają się wyłącznie do swoich podstawowych funkcji – gromadzenia, opracowywania i udostępniania zbiorów. Większość z nich stała się, lub staje

się, lokalnymi centrami edukacji, dającymi możliwość podnoszenia kompetencji, doksztalania się, a także rozwijania zainteresowań i pasji. Placówki wykorzystują swój potencjał edukacyjny poprzez organizowanie kursów, szkoleń czy różnorodnych zajęć, a także przeprowadzanie indywidualnych konsultacji w odpowiedzi na potrzeby swoich użytkowników.

Działalność edukacyjna biblioteki przyczynia się ponadto do kształtowania postaw sprzyjających budowaniu i rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego. To również integracja mieszkańców wsi, miasta, gminy przez ich partycypację w różnego rodzaju przedsięwzięciach: spotkaniach, imprezach okolicznościowych, warsztatach oraz klubach zainteresowań. W 2015 r. zrealizowano m.in.:

◆ w zakresie edukacji cyfrowej:

- kursy komputerowe – prowadzono kursy z zakresu obsługi komputera oraz Internetu (odbyły się one w 59 placówkach, np. w CK „Kłobuk” w Mikołajkach, w MBP w Reszlu, w MGBP w Piszcu);

◆ w zakresie edukacji kulturalnej:

- spotkania literackie – podczas spotkań literackich uczestnicy czytali wybraną literaturę i wymieniali się wrażeniami z przeczytanej lektury (np. Klub Literacki w MBP Morągu, cykliczne spotkania „Ulubione wiersze” w BP w Gołdapi). Wiele bibliotek z województwa uczestniczy również w projekcie Instytutu Książki – Dyskusyjne Kluby Książki, które działają przy bibliotekach publicznych. Kluby zrzeszają miłośników literatury, którzy dyskutują o przeczytanych książkach, dzielą się swoimi wrażeniami, a także integrują się podczas spotkań z pisarzami organizowanych w ich miejscowościach. W 2015 r. na Warmii i Mazurach działało 75 klubów, w tym 49 dla dorosłych;
- kluby filmowe – w ramach spotkań oglądano filmy krótko- i pełnometrażowe, a także dyskutowano o swoich wrażeniach i refleksjach (np. Dyskusyjne Kluby Filmowe działające przy GBP w Łukcie oraz MBP w Ostródzie);
- kluby zainteresowań – w ramach klubów spotykają się osoby podzielające te same pasje (np. Kluby Podróżnika – MBP w Bartoszycach i MB w Pieniężnie, „Planszówkowy zawrót głowy” Biblioteki Elbląskiej, skupiający miłośników gier planszowych);
- zajęcia teatralne – pozwalały uczestnikom na przygotowanie się do wystawiania aranżowanych przez siebie sztuk (np. zajęcia teatralne w BClIKG Stare Juchy, współpracujący z GBP w Gietrzwałdzie Wspaniały Teatr Bez Nazwy);

◆ w zakresie edukacji obywatelskiej:

- kursy językowe – w ramach kursu osoby dorosłe doskonaliły znajomość języków obcych, np. multimedialna nauka 4 języków obcych (angielskiego, niemieckiego, włoskiego, hiszpańskiego) w BPMiG w Ornece;
- spotkania pasjonatów historii – w bibliotekach spotykały się grupy osób zainteresowanych historią lokalną (np. Bractwo Historyczne „Mawrin” w MGBP w Morągu, Klub Miłośników Lokalnej Historii w GBP w Nowym Mieście Lubawskim).

DZIAŁANIA UKIERUNKOWANE NA MNIEJSZOŚCI NARODOWE

Pomimo stosunkowo niewielkiej liczby imigrantów w województwie warmińsko-mazurskim, biblioteki, które rejestrują ich obecność, podejmują inicjatywy mające na celu integrację imigrantów ze społecznością lokalną, a także angażują się w projekty promujące wielokulturowość.

Należy zaznaczyć, że około 85% bibliotek województwa warmińsko-mazurskiego deklaruje, że nie miało dotychczas do czynienia z imigrantami i nie odnotowało ich obecności na obszarze funkcjonowania biblioteki, stąd też niewiele placówek przedstawia ofertę skierowaną specjalnie do tej grupy osób.

W 2015 roku Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie kontynuowała zadanie zapoczątkowane w 2014 r. udziałem w projekcie „Biblioteka miejscem spotkań wielu kultur”, mającym na celu wypracowanie modelu biblioteki integrującej lokalną, różnorodną społeczność oraz wyposażenie bibliotekarzy w wiedzę i umiejętności potrzebne przy planowaniu oraz realizacji działań wielokulturowych. W roku sprawozdawczym WBP w Olsztynie zauważając potrzebę wzbogacenia zbiorów bibliotek publicznych z województwa o pozycje związane z wielokulturowością, przy jednoczesnym braku funduszy na ten cel w ich budżetach, zakupiła materiały i publikacje nt. wielokulturowości i stworzyła pakiety wielokulturowe, które następnie udostępniła do wypożyczenia trzem bibliotekom, które zgłosiły zapotrzebowanie na tego typu zbiory jako pierwsze: MBP w Działdowie, BP w Gołdapi oraz MGBP w Węgorzewie, na okres sześciu miesięcy. Wypożyczone z WBP pakiety biblioteki udostępniały swoim użytkownikom.

WBP w Olsztynie stworzyła także ofertę działań kulturalnych dla grup obywateli ukraińskich polskiego pochodzenia, przebywających w Ośrodku Wypoczynkowo-Edukacyjnym w Rybakach. Zaproponowano m.in. możliwość wypożyczenia książek do nauki języka polskiego, książek, audiobooków, filmów polskich, zestawów mediów pomagających

w poznaniu polskiej kultury, zaproszono do udziału w spotkaniach autorskich i innych wydarzeniach organizowanych w siedzibie WBP, w tym w zajęciach edukacyjnych dla dzieci. Zaoferowano imigrantom możliwość zwiedzenia biblioteki, jako przyjaznego miejsca spędzania czasu.

Poza WBP tylko 9 bibliotek z województwa warmińsko-mazurskiego (MBP Działdowo, MGBP Gołdap, MGBP Ksielice, GBP Milejewo, MBP Mrągowo, MGBP Olecko, MBP Olsztyn, MGBP Pieniężno, MBP Szczytno) zadeklarowało posiadanie księgozbioru obcojęzycznego lub przeznaczonego do nauki języków obcych (książki, podręczniki do nauki języków obcych, podręczniki do nauki języka polskiego dla obcokrajowców, słowniki). Były to głównie wydawnictwa w językach: angielskim, niemieckim, francuskim i rosyjskim.

Warte zauważenia są również jednostkowe przykłady działań realizowanych przez biblioteki na rzecz imigrantów np. MBP w Kętrzynie zapoczątkowała współpracę z Ośrodkiem dla Uchodźców w Kętrzynie, MBP w Olsztynie objęła opieką czytelniczą 2 osoby z Ukrainy (dziecko i matkę), którym dobierała książki i zaoferowała możliwość uczestnictwa w zajęciach edukacyjnych, a GBP w Ełku nawiązała kontakt z 4 osobami narodowości gruzińskiej ze statusem uchodźcy, które zaprosiła na spotkanie integracyjne zorganizowane w bibliotece w ramach projektu „Biblioteka miejscem spotkań wielu kultur”.

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Biblioteki od zawsze aktywnie uczestniczyły w życiu lokalnej społeczności. Wciąż podejmują wiele działań związanych z życiem kulturalnym miejscowości, w których istnieją. W działaniach tych licznie pomagali im wolontariusze: w roku 2015 r. 36 placówek (30%) było wspomaganych ich pracą poprzez:

- ◆ organizację imprez okolicznościowych – (np. zbiórka WOŚP w GBP w Dubeninkach, organizacja Powiatowego Konkursu Czytelniczego i Narodowego Czytania w PBP w Ostródzie);
- ◆ organizację zajęć – (np. warsztaty kodowania z robotami w MGBP w Ksielicach, prowadzenie zajęć artystycznych "Letniej szkoły malowania" w MGBP Pieniężnie, kurs języka angielskiego dla dzieci w MGBP w Węgorzewie, kółko matematyczne w MGBP w Morągu, zajęcia komputerowe dla seniorów prowadzone przez licealistów w MGBP w Rucianem-Nidzie);
- ◆ realizację działań promocyjnych – (np. prowadzenie profilu biblioteki na Facebooku MGBP w Ornece, rozprowadzanie ulotek i plakatów MGBP w Reszlu, dostarczanie książek czytelnikom do domu w BPG Godkowo);

- ◆ organizację spotkań – (np. Dyskusyjny Klub Filmowy w MBP w Ostródzie);
- ◆ prace biblioteczne – (np. pomoc przy obkładaniu książek oraz prowadzenie punktu bibliotecznego w MGBP w Morągu).

Niemal wszystkie biblioteki współdziałały z ośrodkami kulturalno-oświatowymi w gminach, w których się znajdują, a także z przedsiębiorcami i władzami samorządowymi. Często partnerami były Domy lub Ośrodki Pomocy Społecznej, MOPS, GOPS, Domy Dziennego Pobytu. Biblioteki współpracowały także z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi – byli to głównie partnerzy lokalni. Wśród partnerów bibliotek szczególnie warto wymienić:

- ◆ Uniwersytety (np. WBP w Olsztynie, MBP w Olsztynie, MBP w Kętrzynie)
- ◆ Stowarzyszenia miłośników ziem lokalnych (np. MBP i GBP w Nowym Mieście Lubawskim, GBP w Dubeninkach, GBP w Kozłowie, BM w Suszu, M-GBP w Zalewie)
- ◆ Areszty Śledcze (np. MBP w Bartoszycach);
- ◆ Inne instytucje kultury (np. MBP w Działdowie, Biblioteka Elbląska, GBP w Kalinowie, WBP w Olsztynie);
- ◆ Inne (BP w Gołdapi, M-GBP w Miłomłynie, MBP w Olsztynie, M-PBP w Olecku).

Powyższe przykłady bibliotek pokazują, jak ważną rolę pełni partycypacja społeczna. Współpraca z lokalnymi organizacjami i stowarzyszeniami oraz angażowanie do codziennej pracy wolontariuszy, przynosi pozytywne skutki nie tylko w postaci konkretnych działań. Efektem partnerstwa jest również wzrost potencjału biblioteki, która realizując przedsięwzięcia integrujące mieszkańców, wzmacnia swoją rolę w życiu społeczności lokalnej.

POZYSKIWANIE ŚRODKÓW POZABUDŻETOWYCH

Biblioteki publiczne województwa warmińsko-mazurskiego w 2015 r. zrealizowały łącznie 277 (-13) projektów finansowanych ze źródeł pozabudżetowych. Projekty związane w działalnością bieżącą bibliotek w roku sprawozdawczym dotyczyły głównie zagadnień związanych z rozbudową kolekcji zbiorów, ochroną lokalnego dziedzictwa kulturowego, edukacją ekonomiczną, edukacją ekologiczną, promocją literatury i czytelnictwa oraz działaniami integracyjnymi na rzecz społeczności lokalnych. Środki spoza dotacji organizatora stanowiły 14,29% (+2,74%) budżetu bibliotek na rok 2015, w tym środki ze źródeł zewnętrznych wyniosły 12,56%. W roku sprawozdawczym wszystkie biblioteki

z województwa uzyskały dotację w ramach Priorytetu 1 Programu Biblioteki Narodowej „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek” na łączną kwotę 868 038 zł.

Poza ww. projektami 79 (+3) bibliotek realizowało inne działania finansowane ze źródeł pozabudżetowych. Wśród nich było:

- ◆ 37 gminnych bibliotek publicznych,
- ◆ 27 miejsko-gminnych bibliotek publicznych,
- ◆ 14 miejskich bibliotek publicznych,
- ◆ Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie.

Dwie biblioteki z województwa warmińsko-mazurskiego (GBP w Kiwitach, MBP w Pasymiu) uzyskały dofinansowanie z programu dotacyjnego Instytutu Książki „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”. Należy zaznaczyć, że 58 bibliotek z województwa warmińsko-mazurskiego, czyli prawie 50% wszystkich uprawnionych do udziału w programie, złożyło wnioski o dofinansowanie, ale nie uzyskało dofinansowania z powodu dużej liczby aplikujących do programu bibliotek ze słabszą infrastrukturą komputerową.

Do udziału w projekcie „O finansach....w bibliotece – IV edycja” realizowanego przez FRSI, a dofinansowanego ze środków Narodowego Banku Polskiego zakwalifikowało się 9 bibliotek z województwa warmińsko-mazurskiego: MBP w Biskupcu, CK-B w Dobrym Mieście, GBP w Dźwierzutach, BPG Godkowo, MBP w Morągu, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, MBP w Olsztynku, BP w Rynie oraz M-GBP w Węgorzewie. Biblioteki łącznie pozyskały na działania w ramach tego projektu 9075 zł. W 2015 r. 55 bibliotek (-10) realizowało projekty Fundacji Orange, w ramach programu „Orange dla Bibliotek”. Łączna kwota otrzymanych dotacji wyniosła prawie 80 389 zł.

Wśród pozostałych grantodawców biblioteki wskazały:

- ◆ stowarzyszenia i fundacje: Fundacja Banku Ochrony Środowiska, Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich, Fundacja Banku Zachodniego WBK, Fundacja Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, Fundacja Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Fundacja BGK im. J.K. Steczkowskiego, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Fundacja Culture Shock, Fundacja Edukacja dla Demokracji, Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej Gołdapi, Stowarzyszenie „Jesteśmy z Warmii”, Stowarzyszenie „Zielone dzieci”, Fundacja Ośrodka Karta, Stowarzyszenie Kobiet „Miej Marzenia”;
- ◆ dotacje celowe z samorządów stopnia gminnego, powiatowego, wojewódzkiego – 10 bibliotek (WBP Olsztynie, GBP w Komorowie Żuławskim, MBP w Morągu, MBP w Ełku, GBP w Iłowie-Osadzie, BPG w Mrągowie z siedzibą w Kosewie, MBP w Giżycku, MBP w Jezioranach, CKB w Dobrym Mieście, GBP w Wielbarku);

- ◆ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – 8 (+6) bibliotek (MBP w Elblągu, MBP w Bartoszycach, MBP w Olsztynie, CKiT w Mrągowie, GBP w Świątkach, GBP w Lasecznie, GBP w Kiwitach, MBP w Pasymiu);
- ◆ prywatnych przedsiębiorców – 10 (+7) bibliotek (GBP w Jedwabnie, MBP w Reszlu, MBP w Olsztynie, BP w Pieniężnie, MBP w Braniewie, MBP w Działdowie, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, MGBP w Lidzbarku, MGBP w Miłomłynie, WBP w Olsztynie);
- ◆ inne instytucje, w tym: Nadleśnictwa, Miejskie Zespoły Profilaktyki i Terapii Uzależnień, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Urzędy Pracy, INTERSOROH Organizacja Odzysku opakowań SA, Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Bank Spółdzielczy, Firma Cortland, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowe Centrum Kultury, Wydawnictwo Egmont, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Bank Spółdzielczy.

Biblioteki poszukiwały form finansowego wsparcia swojej działalności nie tylko w programach grantowych, ale również w formie sponsoringu i darowizn od instytucji publicznych i firm prywatnych, m.in. GBP w Wilczętach, MBP w Olsztynie, MBP w Reszlu, MBP w Pasymiu, MBP w Szczytnie, BP w Gołdapi, GBP w Świątajnie, GCKB w Samborowie, MGBP w Lidzbarku. Ponadto biblioteki coraz aktywniej włączają się w projekty/przedsięwzięcia, które nie dają możliwości pozyskania środków pozabudżetowych, ale pozwalają na rozszerzenie zakresu usług lub udział w bezpłatnych szkoleniach np. Dyskusyjne Kluby Książki (75 klubów), Strefa Innowacji (2 biblioteki), Internet bez Granic (2 biblioteki), Tablety w Twojej Bibliotece (28 bibliotek pozyskało 119 tabletów), Czytam sobie w bibliotece (12 bibliotek).

OCENA DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WARMII i MAZUR

za rok
2015

opracowanie:

Dział Analiz i Współpracy z Regionem WBP w Olsztynie

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
Olsztyn 2016